

N:o 71.

Af herr **D. Holmgren**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t* angående
revision af fattigvårdslagstiftningen.

Sedan den tid, från hvilken vår fattigvårdsförordning daterar sig, har begreppen människovärde och humanitet undergått väsentlig utveckling. De anspråk nutiden ställer på samhället i fråga om mänsklig och hänsynsfull behandling af dess nödställda medlemmar äro afsevärdt högre än dem, som gällde för trettio, fyrtio år sedan. Under sådana förhållanden är det kanske mindre underligt, att bland dem, som af erfarenhet känna fattigvårdsförordningen, sådan den gestaltar sig i sin praktiska tillämpning, särskildt mångenstädes på landet, knappast mer än en mening råder, nämligen att ifrågavarande lagstiftning står i bjärt och skarp kontrast till nutida rättsmedvetandes kraf.

De brister i fattigvårdslagstiftningen, som motivera en mening sådan som denna, äro många och af olika art. Här må blott framhållas några utaf dem.

Grundsatsen, att hvarje kommun skall sörja för sina fattiga, medför först och främst, som bekant, att de i genomsnitt mindre bemedlade kommunerna, där vanligen ett jämförelsevis stort antal fattiga finnas, få vidkännas öfver höfvan tyngande fattigvårdsbördor. Detta förhållande åter kan ej annat än alltför hårdt fresta på barmhärtighetskänslan inom sådana kommuner. Af ren självbevarelsedrift tvingas de till inhumanitet mot sina fattiga. En vanlig företeelse är sålunda, att man på allt sätt sträfvar att befria sig från dem som väntas komma att ligga fattigvården till last genom att söka förmå dem att flytta från kommunen, och därvid förfares ofta med sådan intensitet och hänsynslöshet, att man snart sagdt pinar lifvet ur de beklagansvärda föremålen för dylik

bearbetning, därest de ej gifva efter för denna. Naturligt är ock, att man för att nedbringa fattigvårdskostnaderna reducerar fattigunderstöden till det minsta möjliga eller ännu mindre; fattigvårdsförordningens »nödtorftig fattigvård» visar sig därvid vara ett synnerligen tånjbart begrepp.

En grundbrist i fattigvårdsförordningen är vidare, att samhällets skyldighet att lämna fattigvård är begränsad inom alltför trång ram: utanför de minderårigas, ålderstignas, sjukas, vanföras och lyttas kategorier finnes förvisso mycken oförvållad nöd, som med rätta kunde påfordra understöd af det allmänna. Förkastlig är äfven den princip i vår fattigvårdslag, att vid vägradt understöd klagan i sak ej må föras öfver kommunalstämmas med flere kommunala korporationers beslut; om Konungens befallningshafvandes rätt att tillhålla vederbörande att fullgöra sin understödsskyldighet är det bäst att icke tala alltför mycket. Sanningen är den, att all verklig kontroll öfver kommunernas sätt att handhafva fattigvården, all praktisk möjlighet för de behöfvande att gent emot de styrande i kommunerna få rätt, helt och hållet saknas. Hvad som städse visat sig erforderligt för att af en offentlig verksamhet erhålla godt resultat, nämligen effektiv inspektion och möjlighet att få rättelse vid missbruk af verksamheten, känner vår fattigvårdslagstiftning icke till.

En del andra drag hos vårt fattigvårdssystem böra icke alldeles förbigås. Jag vill särskildt framhålla den synnerligen inhumana behandling, som mångenstädes kommer ogifta mödrar till del, något som icke torde vara den minst bidragande orsaken till de förtviflade steg, hvartill offren för denna inhumanitet alltför ofta drifvas. Här behöfves en ny anda i vårt fattigvårdsväsen. Äfven vill jag fästa uppmärksamheten på det oändliga tvistandet om hemortsrätt, hvarigenom den ena kommunen söker på den andra afbördas sig omtvistade understödstagare, ett förhållande, som lika mycket måste kännas pinsamt för den det gäller, och för öfrigt äfven för de handläggande myndigheterna, som det är opraktiskt — genom ödslande med dyrbar tid, bläck och papper — för att icke säga ömkligt och löjligt! I detta sammanhang må äfven erinras om det så kallade bortauktionerandet af understödstagare äfvensom om systemet med »hemsändande» af de fattiga mellan kommunerna med mera dylikt, hvilket allt hos dem, som sett, huru det praktiseras, näppeligen kunnat annat än väcka harm och blygsel öfver det brutala i vår fattiglagstiftning.

Motioner ha vid flera tillfällen, senast vid förra årets riksdag, väckts angående ändring af detaljer i fattigvårdsförordningen. För min

del tviflar jag emellertid på, att man i detta fall skall med nöjaktigt resultat kunna lappa på den gamla kluten. En genomgripande reform är säkerligen här af nöden. Huruvida denna reform bör basera sig på ett öfverflyttande af fattigvården från kommunerna till staten eller ej, därom vill jag icke nu yttra min mening, men äfven om den nuvarande grunden skulle anses böra bibehållas, erfordras en genomgående revision af hela fattigvårdslagstiftningen för att denna skall kunna bringas i nivå med humanare och modernare åskådningar.

Jag vågar därför hemställa,

att Riksdagen behagade besluta skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t täcktes underkasta gällande fattigvårdsförordning och dess praktiska tillämpning en grundlig och allsidig pröfning samt därefter för Riksdagen framlägga förslag till ny fattigvårdslag, hvilken med tillgodogörande af inhemska såväl som utländsk erfarenhet skall kunna motsvara nutida humanare uppfattning af den fattiges människovärde och rätt.

Stockholm den 27 januari 1905.

David Holmgren.